

نقد و بررسی اعجاز محتوایی قرآن

غلام رضا بهرامی فرد^۱، یوسف فرجی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم مراغه، r.bahrami59@gmail.com

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور و مدرس دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، yosef.faraji@yahoo.com

چکیده

در فرهنگ اسلامی، قرآن کریم به عنوان مهم ترین معجزه رسول اکرم (ص) شناخته می شود. قرآن در یک نگاه کلی دارای دو نوع اعجاز، لفظی. محتوایی هست. اعجاز از ریشه عجز به معنای ضعف و ناتوانی است و اعجاز محتوایی، اثبات و حیانی بودن قرآن از راه مضامین هدایتی و معرفتی قرآن را گویند. عده ای معتقدند اهمیت قرآن به خاطر اعجاز بیانی است چون خدا تنها با الفاظ قرآن، مردم را دعوت به تحدی نموده است. دلایل متعددی برای اعجاز محتوایی ذکر شده از جمله دلایل نقلی بویژه آیات قرآن: «بگو: پس اگر راست می گوئید، کتابی از جانب خدا بیاورید که از این دو [قرآن و تورات تحریف نشده] هدایت کننده تر باشد تا پیروی اش کنم» (قصص/۴۹)؛ و روایات پیامبر (ص) و ائمه علیهم السلام از جمله روایت پیامبر (ص) که می فرمایند: «هر کس از نور قرآن بهره برد، خداوند او را هدایت می نماید»؛ و دلایل عقلی شامل: سازگاری مفاهیم قرآن با فرهنگ صحیح انسانی مثل آیه «و هر چه در توان دارید از نیرو و اسب های آماده بسیج کنید» (انفال/۶۰)، رعایت اصل تعادل در قانون گذاری در آیه «و بدین گونه شمارا امتی میانه قرار دادیم تا بر مردم گواه باشید...» (بقره/۱۴۳)، همگام بودن با فطرت پاک انسان ها در آیه «پس روی

خود را با گرایش تمام به حق، به سوی این دین کن، با همان سرشتی که خدا مردم را بر آن سرشته است» (روم/۳۰)، حقیقت‌بینی و تعمق مثل آیه «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، شراب و قمار و بت‌ها و تیرهای قرعه پلیدند و از عمل شیطان‌اند. پس از آن‌ها دوری گزینید، باشد که رستگار شوید». (مائده/ ۹۰)، ارائه معانی عمیق در قالب ایجاز از جمله آیه «وای خردمندان، شمارا در قصاص زندگانی است، باشد که به تقوا گرایید» (بقره/ ۱۷۶)، عقل‌گرا بودن هدایت‌های قرآن از جمله «و چون به آنان گفته شود: به سوی آنچه خدا نازل کرده و به سوی پیامبرش بیاوید، می‌گویند: آنچه پدران خود را بر آن یافته‌ایم ما را بس است آیا هرچند پدرانشان چیزی نمی‌دانسته و هدایت نیافته بودند؟» (مائده/ ۱۰۴). پس اعجاز قرآن، این بود که با ارائه مفاهیم والای هدایتی محتوای خود در منطقه‌ای که عاری از فرهنگ و تمدن و به قولی عصر جاهلیت خود را سپری می‌نمود توسط فردی درس نخوانده، آن‌چنان انقلابی در آن‌ها ایجاد کرد که باعث غبطه خوردن همه به احوال آنان شد.